នៅក្នុងរបាយការណ៍ឃ្លាំមើលសភា និងតំណាងរាស្ត្រពីខែកក្កដា ដល់ខែកញ្ញា ២០១០នេះ ខុមហ្វ្រែលនឹងបង្ហាញការរកឃើញ និងការសង្កេតរបស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងការបន្តមានអតុល្យភាពនៃអំណាចនីតិបញ្ញត្តិចំពោះអំណាចនីតិប្រតិបត្តិ ពិសេសការបន្តធ្លាក់ទន់ខ្សោយនៃអំណាចស្ថាប័ននីតិបញ្ញត្តិ និងការបំពេញតួនាទីរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រនៅក្នុងវិមានរដ្ឋសភា។

អតុល្យភាពអំណាចនីតិបញ្ញត្តិក្នុងនីតិកាលទី៤នេះ ចំពោះអំណាចនីតិប្រតិបត្តិបន្តមានកាន់តែខ្លាំង នៅពេលដែលថ្នាក់ដឹកនាំនៃអំណាចទាំងពីរមកពីគណបក្សតែមួយ។

ការបំពេញតួនាទីរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ដែលមិនមកពីគណបក្សកាន់អំណាចក៏កាន់តែពិបាកក្នុងការឃ្លាំមើលការងាររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល។

ក្រុមអ្នកតំណាងរាស្ត្រមកពីគណបក្សសមរង្ស៊ី ដែលជាគណបក្សប្រឆាំងបានបង្ហាញការលំបាករបស់ខ្លួននៅក្នុងសន្និសីទសារព័ត៌មាននៅខែសីហា ឆ្នាំ២០១០ ថា អ្នកតំណាងរាស្ត្ររបស់ខ្លួនបានដាក់លិខិតទៅរាជរដ្ឋាភិបាលចំនួន ៤៧ច្បាប់ ចាប់ពីខែមករារហូតដល់ខែសីហា ២០១០ ដែលលិខិតនោះរួមមានការអន្តរាគមន៍ អំពាវនាវ ដាក់សំនួរ ស្នើឲ្យបំភ្លឺនៅរដ្ឋសភា ក៏ប៉ុន្តែមានការឆ្លើយមកវិញតែ ១៥ លិខិតប៉ុណ្ណោះ។

តាមទិន្នន័យខុមហ្វ្រែលទទួលបាន ក្នុងរយៈពេល៣ខែ (កក្កដា ដល់ កញ្ញា) មានលិខិតអ្នកតំណាងរាស្ត្រចំនួន១២ច្បាប់ រួមមានការអន្តរាគមន៍ ដាក់សំណួរដល់រាជរដ្ឋាភិបាល ការឆ្លើយបំភ្លឺនៅរដ្ឋសភា។ ទោះបីយ៉ាងណា ត្រឹមចុងខែ កញ្ញា ខុមហ្វ្រែល មិនមានព័ត៌មានទាក់ទងនឹងការឆ្លើយតបលិខិតទាំងនោះនៅឡើយទេ។

ការសង្កេតកន្លងមកក៏បង្ហាញដែរថា ប្រធានអង្គប្រជុំសភាជារឿយៗតែងតែការពារដល់មន្ត្រីរាជរដ្ឋាភិបាលដែលមកបំភ្លឺនៅរដ្ឋសភា តាមរយៈមិនឲ្យតំណាងរាស្ត្រសួរបន្ថែម ឬសួរដេញដោលទៅលើចម្លើយរបស់មន្ត្រីរាជរដ្ឋាភិបាលដែលមកបំភ្លឺ។

តុល្យភាពអំណាចនៃរដ្ឋសភាចំពោះរាជរដ្ឋាភិបាលនឹងកាន់តែធ្លាក់ចុះថែមទៀត ប្រសិនបើមិនមានការធ្វើវិសោធនកម្មបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងដែលការពារ និងធានាដល់តួនាទីរបស់គណបក្សប្រឆាំងឲ្យមានក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធថ្នាក់ដឹកនាំនៃស្ថាប័នរដ្ឋសភាទេនោះ។

ការសង្កេតក្នុងរយៈពេលនេះក៏បង្ហាញដែរថា មានចលនាទាំងក្នុងស្ថាប័នសភា និងស្ថាប័នអន្តរជាតិឲ្យមានការយកចិត្តទុកដាក់ពីលទ្ធភាពបង្កើតក្រុមស្ត្រីតំណាងរាស្ត្រដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាស្ត្រី ទោះបីយ៉ាងណាការសង្កេតបង្ហាញថា វាហាក់មានការលំបាកសម្រាប់ការធ្វើការរួមគ្នារវាងស្ត្រីតំណាងរាស្ត្ររវាងគណបក្សកាន់អំណាច និងគណបក្សប្រឆាំង ជាពិសេសបន្ទាប់ពីមានការប្តឹងប្តល់ទៅវិញទៅមករវាងថ្នាក់ដឹកនាំគណបក្សទាំងពីរ។

ក្នុងរយៈពេលរដ្ឋសភាសម្រាកមិនប្រជុំ អ្នកតំណាងរាស្ត្រភាគច្រើនបានចុះមូលដ្ឋានជួបប្រជាពលរដ្ឋ ជួបសមាជិកគណបក្ស និងអាជ្ញាធរជាដើម។

ការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រនៅក្នុងរយៈពេល ៣ខែ (កក្កដា ដល់ កញ្ញា ២០១០) តាមព័ត៌មានខុមហ្វ្រែលទទួលបានបង្ហាញថា មានអ្នកតំណាងរាស្ត្រប្រមាណ**៨១**រូប (ប្រមាណ ៦៦% នៃអ្នកតំណាងរាស្ត្រសរុប ១២៣រូប) បានចុះមូលដ្ឋានសរុបបានប្រមាណ**៣៨៦** លើក។ ចំនួននេះបើប្រៀបធៀបទៅនឹងរយៈពេល ៣ ខែមុនគឺពីខែ មេសា ដល់ ខែមិថុនា ដែលជារយៈពេលសម័យប្រជុំលើកទី ៤ គឺមានចំនួនប្រហាក់ប្រហែលគ្នា (មានរហូតដល់ ៣៩៦លើក ហើយមានអ្នកតំណាងរាស្ត្រតែ ៧៣រូប)។

ក្នុងចំណោមតំណាងរាស្ត្រទាំង៨១រូប ដែលបានចុះមូលដ្ឋាន មានតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាសរុប**៥៨រូប** (ស្មើនឹង៦៤% នៃតំណាងរាស្ត្រគណបក្សនេះសរុប៩០រូប)។ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសមរង្ស៊ីសរុប**១៨រូប** (ស្មើនឹង៦៩%នៃតំ

ណាងរាស្ត្រគណបក្សនេះសរុប ២៦រូប)។ ចំណែកតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសិទ្ធិមនុស្សដែលមានចំនួន**៣**នាក់បានចុះមូលដ្ឋានទាំងអស់។ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិច និងតំណាងរាស្ត្រគណបក្សជាតិនិយម (អតីតនរោត្តមរណឫទ្ធិ) **១រូប** ក្នុងចំណោម ២រូបដូចគ្នា បានចុះមូលដ្ឋាន ។

តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទាំង **៥៨រូប**បានចុះមូលដ្ឋានសរុប **២៦១លើក** ឬជាមធ្យមអ្នកតំណាងរាស្ត្រម្នាក់បានចុះមូលដ្ឋានសរុប**៥**លើកក្នុងរយៈពេល ៣ខែនេះ។ តំណាងរាស្ត្រសមរង្ស៊ីទាំង**១៨រូប**បានចុះមូលដ្ឋានសរុប**១០៨លើក** ឬជាមធ្យមអ្នកតំណាងរាស្ត្រម្នាក់បានចុះមូលដ្ឋានសរុប**៦**លើកក្នុងរយៈពេល ៣ខែនេះ។

ចំណែកតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស គណបក្សជាតិនិយម និងគណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិចរួមគ្នាចុះមូលដ្ឋានសរុបបានចំនួន **១៧**លើក។

ក្រាហ្វិកទី១៖ ភាគរយចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រតាមគណបក្សធៀបភាគរយនៃអាសនៈសភាសរុបតាមគណបក្ស

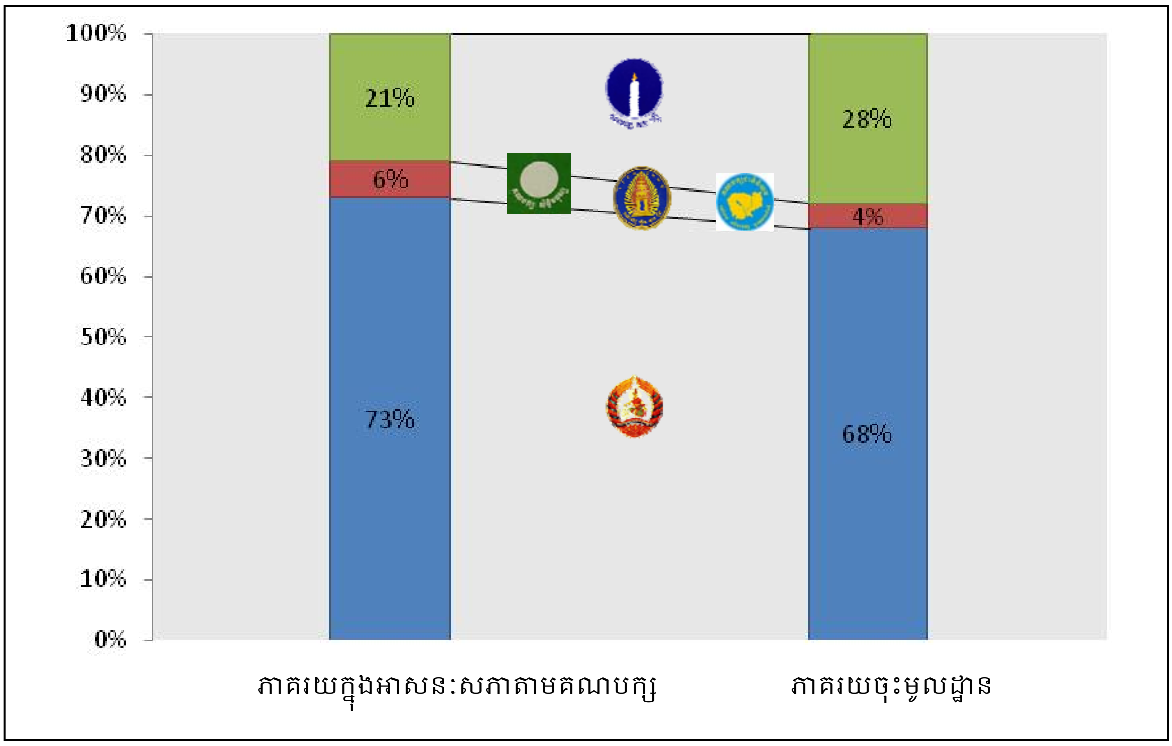

ក្រាហ្វិកទីមួយបង្ហាញថា ចំនួនចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រតាមគណបក្ស គឺស្ទើរតែសមាមាត្រទៅនឹងអាសនៈសភាដែលគណបក្សនីមួយៗទទួលបាន។ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានចុះមូលដ្ឋានដែលមានចំនួនច្រើនជាងគេរហូតដល់ ២៦១លើក។ ប៉ុន្តែបើប្រៀបធៀបភាគរយនៃចំនួនអ្នកតំណាងរាស្ត្ររបស់គណបក្សនីមួយៗ ភាគរយនៃចំនួនតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសមរង្ស៊ីបានចុះមូលដ្ឋាន គឺខ្ពស់ជាងគេ។ បានន័យថា អ្នកតំណាងរាស្ត្រគណបក្សនេះបានចុះមូលដ្ឋាន ២៨% នៃចំនួនបេសកកម្មទាំងអស់ បើប្រៀបទៅនឹងចំនួនតំណាងរាស្ត្រគណបក្សនេះដែលមានតែ ២១% នៃចំនួនតំណាងរាស្ត្រទាំងអស់។

តំណាងរាស្ត្រគណបក្ស៣ ទៀត គឺគណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស គណបក្សជាតិនិយម និងគណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិច ក៏បានខិតខំចុះទៅមូលដ្ឋានច្រើនដែរ បើទោះបីចំនួនអ្នកតំណាងរាស្ត្ររបស់ខ្លួនមានតិចក៏ដោយ។

តារាងទី ១៖ គោលបំណងនៃការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រតាមគណបក្ស

គោលបំណងនៃការចុះមូលដ្ឋានទាំង ២៩០លើក របស់តំណាងរាស្ត្រ ទាំង៧០រូប	**គណបក្សនយោបាយ**					**សរុបនៃគោលបំណង**
	៥៨ រូប	១៨ រូប	៣ រូប	១ រូប	១ រូប	
សាកសួរសុខទុក្ខ ចែកអំណោយនិងការសម្ពោធសមិទ្ធផលនានា	១៨៣ (៧០%)	៣៦ (៣៣%)	៣ (៣០%)	០	១ (២០%)	២២3 (៥៨%)
ការចុះពង្រឹងផ្ទៃក្នុង និង បណ្តាញគណបក្ស	៥០ (១៩%)	៥៦ (៥២%)	៤ (៤០%)	២ (១០០%)	២ (៤០%)	១១៤ (៣០%)
ការចុះអមដំណើរជាក្រុម ឬ អមដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំ	១៧ (៦%)	០	០	០	០	១៧ (៤%)
ការចូលរួមក្នុងវេទិកាសាធារណៈ	៤ (២%)	១០ (៩%)	៣ (៣០%)	០	២ (៤០%)	១៩ (៥%)
ការអន្តរាគមន៍ និងដោះស្រាយបញ្ហានានា	៧ (៣%)	៦ (៦%)	០	០	០	១៣ (៣%)
សរុបគោលបំណងតាមគណបក្ស	២៦១	១០៨	១០	២	៥	៣៨៦(១០០%)

តារាងទី ១ បានបង្ហាញថា ការចុះមូលដ្ឋានភាគច្រើនរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រគឺផ្តោតទៅលើការចុះមូលដ្ឋានក្នុងគោលបំណងសាកសួរសុខទុក្ខ ចែកអំណោយ និងការសម្ពោធសមិទ្ធផលនានាដែលសរុបមានរហូតដល់ ២២៣លើក និងការចុះពង្រឹងផ្ទៃក្នុង និងបណ្តាញគណបក្ស ១១៤លើក ចំណែកការអន្តរាគមន៍ និងដោះស្រាយបញ្ហានានាមានចំនួនតិចជាងគេគឺ ១៣លើកស្មើនឹង៣%។

-តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា: អ្នកតំណាងរាស្ត្រមកពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាផ្តោតទៅលើការសួរសុខទុក្ខ ចែកអំណាយ និងការសម្ពោធសមិទ្ធផលនានា មានភាពច្រើនលើសលប់ដល់ទៅ ១៨៣លើក ស្មើនឹង ៧០% បើប្រៀបធៀបនឹងគោលបំណងនៃការចុះមូលដ្ឋានក្នុងគណបក្សនេះ។ លំដាប់បន្ទាប់គឺការពង្រឹងបណ្តាញគណបក្សដែលមាន ១៩%ស្មើនឹង ៥០លើក។ ការអមដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំមានចំនួន ១៧លើក ហើយការចុះជួយអន្តរាគមន៍មានចំនួនតិចតួចក្នុងបក្ស តែលើសគេបើប្រៀបធៀបជាមួយគណបក្សផ្សេងគឺ ៧ដងស្មើនឹង ៣% និងការចូលរួមវេទិកាសាធារណៈមានតិចតួចគឺ ២%ប៉ុណ្ណោះ។

ករណីខ្លះៗនៃការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាមានដូចជា៖ ថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ អ្នកតំណាងរាស្ត្រ **ទេស ហ៊ាញ** មណ្ឌលបាត់ដំបងបានអញ្ជើញជួបសំណេះសំណាលសួរសុខទុក្ខលោកគ្រូ អ្នកគ្រូ នៅសាលាបឋមសិក្សាកន្ទឺ២ សរុបចំនួន១១នាក់ និងសំណេះសំណាលសួរសុខទុក្ខក្រុមបច្ចេកទេសដែលកំពុងរាស់ស្ទង់ស្ថាបនាប្រព័ន្ធប្រឡាយស្រោចស្រពនៅឃុំកន្ទឺ២ ស្រុកបាណន់។

ចំណែកការចុះអន្តរាគមន៍វិញគឺ កាលពីថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ អ្នកតំណាងរាស្ត្រ **សួស កាណាន** មណ្ឌលព្រះសីហនុ បានចុះជួបប្រជាពលរដ្ឋ ហើយបន្ទាប់មកធ្វើអន្តរាគមន៍តាមរយៈលិខិតលេខ ០២៥/១០កតរខសន ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ជូនទៅឯកឧត្តមអភិបាលខេត្តព្រះសីហនុដើម្បីជួយដោះស្រាយបញ្ហាពាក្យបណ្តឹងប្រជាពលរដ្ឋចំនួន៩២ គ្រួសារ ដែលមានទំនាស់ដីធ្លីនៅភូមិ៤ ឃុំអូរត្រេះ ស្រុកស្ទឹងហាវ ខេត្តព្រះសីហនុ ជាមួយលោក ស ស៊ឹង យោធាសឹករង ខេត្តព្រះសីហនុ និងក្រុមហ៊ុនចំរើនជាតិដែលកើតមានចាប់តាំងពីថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៧ រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ នៅមិនទាន់បានដោះស្រាយ។

-តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសមរង្ស៊ី: ចំណែកការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រមកពីគណបក្សសមរង្ស៊ីបានផ្តោតខ្លាំងលើការពង្រឹងបក្ស ដែលមានដល់៥២% (៥៦លើក ប្រៀបធៀបក្នុងបក្ស)។ អ្នកតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសមរង្ស៊ីបាននាំមុខតំណាងរាស្ត្រគណបក្សដទៃទៀតក្នុងការចូលរួមវេទិកាសាធារណៈដែលមាន ១០លើក (ស្មើនឹង ៩%) ហើយការចុះជួយអន្តរាគមន៍មាន ៦លើក ស្មើនឹង៦%។

ការចុះមូលដ្ឋានខ្លះៗរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសមរង្ស៊ីដូចជា ករណីតំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលកំពង់ធំ **ម៉ែន សុថាវរិន្ទ្រ** បានចុះតាមស្រុក ដើម្បីធ្វើការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាបក្សប្រចាំស្រុកទាំង០៨ ក្នុងខេត្តកំពង់ធំ ពីថ្ងៃទី១-២-៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ។ ចំណែកករណីអន្តរាគមន៍គឺអ្នកតំណាងរាស្ត្រ **មូរ សុខហួរ** មណ្ឌលកំពតបានចុះមកជួបកម្មកររោងចក្រ **អ៊ឹម វ៉េ** ដើម្បីជួយគាំទ្រកម្មករក្នុងការទាមទារដំឡើងប្រាក់ខែគោលចំនួន១១ដុល្លារ បន្ថែមលើប្រាក់ខែបច្ចុប្បន្ន និងទាមទារអោយមានទឹកស្អាតសំរាប់ប្រើប្រាស់ បរិស្ថានល្អក្នុងអាគាររោងចក្រ កាលពីថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១០។

-តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស: តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសិទ្ធិមនុស្សបានផ្តោតលើការពង្រឹងបក្ស ចុះសួរសុខទុក្ខចែកអំណោយ និងចូលរួមជាវាគ្មិននៅវេទិកាសាធារណៈចំនួនប្រហាក់ប្រហែលគ្នាគឺ ៣ លើក ស្មើនឹងជាមធ្យម ៣៥%នៃបេសកកម្មចុះមូលដ្ឋានរបស់គណបក្សខ្លួន។ អ្នកតំណាងរាស្ត្រ **យ៉ែម បុញ្ញឫទ្ធិ** មណ្ឌលព្រៃវែងបានអញ្ជើញជាអធិបតីក្នុងវេទិកាស្តីពី ការបោះឆ្នោត និងលំហប្រជាធិបតេយ្យដែលរៀបចំដោយគណៈកម្មាធិការខុមហ្វ្រែលដែលសមាជិកចូលរួមប្រហែល៨៨នាក់កាលពីថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០។

-តំណាងរាស្ត្រគណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិច: ក្នុងគណបក្សនេះ មានតែតំណាងរាស្ត្រ **ញឹក ប៊ុនឆៃ** បានចុះមូលដ្ឋានចំនួន ២លើក ដោយផ្តោតលើការចុះពង្រឹងបណ្តាញបក្ស ដូចជាកាលពីថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ២០១០ បានអញ្ជើញចូលរួមប្រជុំជាមួយថ្នាក់ដឹកនាំគណបក្សគណបក្សជាតិនិយមក្នុងគោលបំណងបញ្ចូលសម្ពន្ធ័ភាពគណបក្សទាំង២ ក្នុងនោះមានសមាជិកបក្សចូលរួមប្រហែល ៣៧០នាក់ផងដែរ។

-តំណាងរាស្ត្រគណបក្សជាតិនិយម: តំណាងរាស្ត្របានចុះដោយផ្តោតលើកការពង្រឹងបក្ស សួរសុខទុក្ខចែកអំណោយ និងចូលរួមវេទិកា ជាមធ្យម ៣៣% នៃការចុះមូលដ្ឋានរបស់គណបក្សដែលចុះសរុបចំនួន ៥លើក។ ឧទាហរណ៍ អ្នកតំណាងរាស្ត្រ **សៅ រ៉ានី** មណ្ឌលព្រៃវែង ដូចជាកាលពីថ្ងៃទី១៥ ខែ៧ ២០១០ រួមនឹងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ទាំងអស់ដែលជាសមាជិកគណៈកម្មការទី៤ បានចុះទៅសួរសុខទុក្ខប្រជាពលរដ្ឋ ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ នៅឃុំទូលពង្រ ស្រុកម៉ាឡៃ ហើយបានចែកអំណោយដល់អ្នកចូលរួមក្នុងម្នាក់សារុំង១ ថវិកា១០០០០៛ ព្រមទាំងឧបត្ថម្ភថវិកា ១០ម៉ឺនរៀល ដល់រដ្ឋបាលនៅឃុំទូលពង្រ។

<u>តារាងទី ២៖ អ្នកតំណាងរាស្ត្រដែលចុះមូលដ្ឋាន និងអន្តរាគមន៍បានច្រើនជាងគេ៥រូប</u>

ល.រ	ឈ្មោះតំណាងរាស្ត្រ	គណបក្ស	គោលបំណង					សរុប
			អន្តរាគមន៍	សួរសុខទុក្ខ	ពង្រឹងបក្ស	វេទិកា	អមដំណើរ	
១	មូរ សុខហួរ	សម រង្ស៊ី	២	១៥	១១	១	០	២៩
២	ទេស ហ៊ាញ	ប្រជាជនកម្ពុជា	០	១៨	០	០	៤	២២
៣	កាទើ តូយ៉េប	ប្រជាជនកម្ពុជា	០	១៥	២	០	២	១៩
៤	លី គឹមលៀង	ប្រជាជនកម្ពុជា	០	១៥	០	០	២	១៧
៤	ឡោក ខេង	ប្រជាជនកម្ពុជា	០	១០	៦	០	១	១៧

តារាងទី២នេះបង្ហាញថា អ្នកតំណាងរាស្ត្រស្ត្រីគណបក្សសមរង្ស៊ីមណ្ឌលកំពត **មូរ សុខហួរ** បាននាំមុខគេក្នុងការចុះមូលដ្ឋានសរុបបាន ២៩លើក តាមពីក្រោយដោយតំណាងរាស្ត្រគណបកស្សប្រជាជនកម្ពុជាមណ្ឌលបាត់ដំបង **ទេស ហ៊ាញ** ដែលបានចុះមូលដ្ឋានសរុប ២២លើក អ្នកតំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលក្រចេះ **កាទើ តូយ៉េប** ចំនួន១៩លើក អ្នកតំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលបាត់ដំបង **លី គឹមលៀង** និង អ្នកតំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលភ្នំពេញ **ឡោក ខេង** បានចំនួន ១៧ លើកដូចគ្នា។

អ្នកតំណាងរាស្ត្រទាំង៥ រូបនេះក៏ផ្តោតការចុះមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួនក្នុងការជួបសួរសុខទុក្ខប្រជាពលរដ្ឋ និងចុះពង្រឹងគណបក្សរបស់ខ្លួន ចំណែកការចុះមូលដ្ឋានដើម្បីអន្តរាគមន៍ជួយប្រជាពលរដ្ឋកំពុងមានជម្លោះ និងការចូលរួមក្នុងវេទិកា សិក្ខាសាលាសាធារណៈ គឺមានតែតំណាងរាស្ត្រ មូរ សុខហួរមួយប៉ុណ្ណោះ។

ព្រឹត្តិការណ៍នានាជុំវិញអ្នកតំណាងរាស្ត្រ និងសភា

<u>បន្តការអនុវត្តការលើក និងការប្រគល់អភ័យឯកសិទ្ធិសភាដែលមិនស៊ីសង្វាក់តាមច្បាប់ដែលមានស្រាប់</u>

ការសង្កេតសភានីតិកាលទី ៣ និងទី៤ ជាពិសេសក្នុង៣ ខែចុងក្រោយនេះបង្ហាញថា ការលើក និងការប្រគល់អភ័យឯកសិទ្ធិសភាដល់តំណាងរាស្ត្រ មានភាពខុសគ្នាទៅតាមការសម្រេចរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំស្ថាប័ននេះ ជាពិសេសការដកអភ័យឯកសិទ្ធិក្នុងនីតិកាលទី ៤នេះ។

ការលើក និងការប្រគល់អភ័យឯកសិទ្ធិសភារបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រមានចែងនៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈតំណាងរាស្ត្រ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភា។

រដ្ឋធម្មនុញ្ញមាត្រា ៨០ បានលើកឡើងពីអភ័យឯកសិទ្ធិសភារបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រដោយកំណត់ថា ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន...អាចធ្វើទៅបានលុះត្រាតែមានការយល់ព្រមពីរដ្ឋសភា ឬពីគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍របស់រដ្ឋសភាក្នុងចន្លោះសម័យប្រជុំនៃរដ្ឋសភា...។ មាត្រានេះក៏បានបន្តទៀតដែរថា ការសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍រដ្ឋសភា (នៅចន្លោះសម័យប្រជុំ) ត្រូវដាក់ជូនសម័យប្រជុំរដ្ឋសភាខាងមុខដើម្បីអនុម័តតាមមតិភាគច្រើនពីរភាគបីនៃសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល។

របៀបនៃការលើកអភ័យឯកសិទ្ធសភាពីអ្នកតំណាងរាស្ត្របានលើកឡើងពិស្តារថែមទៀតនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពី លក្ខន្តិកៈតំណាងរាស្ត្រ ពីមាត្រា ៧ ដល់ ១៦ ជាពិសេសផ្តោតទៅលើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលក្នុង នោះតម្រូវឲ្យមានលិខិតស្នើសុំពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌។

ទោះបីយ៉ាងណា ការអនុវត្តក្នុងនីតិកាលទី៤ នេះមានភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាទៅនឹងនីតិវិធី ដែលកំណត់ដោយច្បាប់នេះ ជាពិសេសការអនុវត្តការលើកអភ័យឯកសិទ្ធិនៅចន្លោះសម័យប្រជុំរដ្ឋសភា។

មាត្រា ១០ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈតំណាងរាស្ត្របានលើកឡើងថា ការលើកអភ័យឯកសិទ្ធិសភានៅក្នុងចន្លោះសម័យប្រជុំរដ្ឋសភា គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍រដ្ឋសភាត្រូវប្រជុំ និងអនុម័តស្របតាមបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភា។

ទោះបីយ៉ាងណា បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភាមិនបានលើកឡើងពីរបៀបទាក់ទងនឹងការអនុម័តនេះទេ។

មាត្រា ១១ បានបន្តថា សេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍រដ្ឋសភា ត្រូវដាក់ជូនសម័យប្រជុំរដ្ឋសភាខាងមុខ ដើម្បីអនុម័តតាមមតិភាគច្រើនពីរភាគបីនៃចំនួនសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល។

ទោះបីយ៉ាងណាច្បាប់នេះក៏មិនមានចែងដែរថា តើការសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍រដ្ឋសភា គឺត្រូវចូលជាធរមាននៅពេលសម្រេចនោះ ឬក៏ត្រូវចូលជាធរមាននៅពេលមានការសម្រេចរបស់សមាជិកសភា ភាគច្រើនពីរភាគបីនៃចំនួនសមាជិកសភាទាំងមូល។

ការសង្កេតឃើញថា ក្នុងនីតិកាលទី៤នេះ រដ្ឋសភាធ្លាប់បានលើកអភ័យឯកសិទ្ធិសភាត្រឹមតែគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍រដ្ឋសភាប៉ុណ្ណោះ ហើយការសម្រេចនោះមិនបានដាក់ជូនសម័យប្រជុំរដ្ឋសភាដើម្បីអនុម័តតាមមាត្រា ១១ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈតំណាងរាស្ត្រឡើយ។

ការអនុវត្តនេះបានធ្វើឡើងចំពោះការលើកអភ័យឯកសិទ្ធិអ្នកតំណាងរាស្ត្រ **សម រង្ស៊ី**។ គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍នៃរដ្ឋសភាបានសំរេចលើកអភ័យឯកសិទ្ធិសភារបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ សម រង្ស៊ី ថ្ងៃទី ២៦ ខែកុម្ភៈ ក្នុងចន្លោះសម័យប្រជុំលើកទី ១ និងទី២ ដើម្បីបើកផ្លូវឱ្យតុលាការអាចធ្វើការចោទប្រកាន់ពីបទជេរប្រមាថថ្នាក់ដឹកនាំគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ក្នុងអំឡុងពេលយុទ្ធនាការឃោសនារបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រឆ្នាំ ២០០៨។

ក្រោយពីការសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ការលើកអភ័យឯកសិទ្ធិនេះក៏បានចូលជាធរមាន ហើយតុលាការក៏បានធ្វើការចោទប្រកាន់ភ្លាមៗដែរ ដោយមិនចាំបាច់រង់ចាំការអនុម័តយល់ព្រមពីសមាជិកសភាដូចចែងក្នុងមាត្រា ១១ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈតំណាងរាស្ត្រនោះទេ។

សមាជិកគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍នៃរដ្ឋសភា អ្នកតំណាងរាស្ត្រ **ឈាង វុន** ធ្លាប់ត្រូវបានប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយស្រង់សម្តីការពារការសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ថា *"...សភាឈប់សម្រាក ហើយគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍មានអំណាចព្យួរអភ័យឯកសិទ្ធរបស់លោក សម រង្ស៊ី ដោយគ្មានតម្រូវការសម្លេងឆ្នោតរបស់សភាទាំងមូលតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញឡើយ។"*

ជាងនេះទៅទៀត នៅពេលសម័យប្រជុំរដ្ឋសភាទី២ចាប់ផ្តើម គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍មិនបានដាក់ជូនសម័យប្រជុំរដ្ឋសភាដើម្បីអនុម័តការសម្រេចទៅលើការព្យួរនោះទេ។

ការអនុវត្តបែបនេះ បានចោទជាសំណួរថា តើគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ដែលមានសមាជិក ១២ រូប កំពុងតែដើរតួនាទីជំនួសសមាជិកសភា ពីរភាគបី (៨២ រូប) ក្នុងការលើកអភ័យឯកសិទ្ធិសភាដែលសម្លេងនេះគឺមានច្រើនជាងតម្រូវការអនុម័តច្បាប់ និងបោះឆ្នោតផ្តល់សេចក្តីទុកចិត្តដល់រាជរដ្ឋាភិបាលទៅទៀត ដែលត្រូវការសម្លេងសមាជិកសភាច្រើនដាច់ខាតតែ៦៣ រូប ប៉ុណ្ណោះ។

អ្នកវិភាគខ្លះលើកឡើងថា *"គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ធ្វើហួសមានុសរបស់គាត់ ព្រោះខ្លួនគ្រាន់តែជាអ្នកសំរេចលើកយករបៀបវារៈដកអភ័យឯកសិទ្ធិទៅដាក់ក្នុងសម័យប្រជុំពេញអង្គប៉ុណ្ណោះ មិនមែនមានសិទ្ធិសំរេចដកតែម្តងទេ។ គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍គ្រាន់តែជារដ្ឋបាលសំរាប់ទាក់ទងនៅសម័យរដ្ឋសភាវិស្សមកាលប៉ុណ្ណោះ។"*

បើមើលក្នុងទិដ្ឋភាពនយោបាយ ប្រសិនបើការអនុវត្តបែបនេះនៅតែបន្តទៀតដោយការលើកអភ័យឯកសិទ្ធិសភាត្រឹមគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍រដ្ឋសភា នោះអភ័យឯកសិទ្ធិសភាដែលចាត់ទុកថាជាអាវក្រោះសម្រាប់ការពារតំណាងរាស្ត្រនឹងងាយត្រូវដកចេញ ដោយគណបក្សណាដែលមានសម្លេងគ្របដណ្តប់ក្នុងគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍រដ្ឋសភា ដោយមិនត្រូវការការអនុម័តពីតំណាងរាស្ត្រយ៉ាងតិច ៨២រូប ដែលអាចមកពីគណបក្សចម្រោះនោះទេ។

ប្រការនេះនឹងធ្វើឲ្យប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំង ដល់ការបំពេញការងាររបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រដែលមិនកាន់អំណាចក្នុងការឃ្លាំមើលដែលរួមទាំងការបញ្ចេញមតិរិះគន់ការងាររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលផងដែរដែលជួនកាលត្រូវបានចោទពីបទបរិហារកេរ្តិ៍ ។ល។

ទន្ទឹមនឹងនេះ ការប្រគល់អភ័យឯកសិទ្ធិសភាដល់តំណាងរាស្ត្រវិញក៏មានការអនុវត្តពុំទាន់ច្បាស់ដែរ ហើយមាននិយាយតិចតួចប៉ុណ្ណោះនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈតំណាងរាស្ត្រមាត្រា ១៥ ដែលថា អ្នកតំណាងរាស្ត្រណាមួយជាទណ្ឌិតត្រូវបានព្រះមហាក្សត្រលើកលែងទោស នោះតំណាងរាស្ត្រនោះនឹងបានអភ័យឯកសិទ្ធិឡើងវិញ និងមាត្រា ១៦ ដែលថា តំណាងរាស្ត្រដែលមានសាលក្រមស្ថាពរ ឬសាលដីកាសម្រេចថា ជាជនគ្មានទោស តំណាងរាស្ត្រនោះបានទទួលជាស្វ័យប្រវត្តិនូវអភ័យឯកសិទ្ធិ...ពេញលេញឡើងវិញ។

ទោះបីយ៉ាងណា ការអនុវត្តជាក់ស្តែងដើម្បីបានអភ័យឯកសិទ្ធិមកវិញ គឺទាមទារនៅនីតិវិធីដែលបកស្រាយខុសៗគ្នាទៅលើមាត្រា ១៥ និង១៦ នេះ ហើយជាទូទៅអ្នកសម្រេចគឺគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍របស់រដ្ឋសភា។

ក្នុងនីតិកាលទី ៤ ការសង្កេតឃើញថា ការប្រគល់អភ័យឯកសិទ្ធិសភាគឺដើរតាមនីតិវិធីដូចការ "លើក" ដែរ ហើយនីតិវិធី បែបនេះត្រូវបានការពារដោយសមាជិកគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍របស់រដ្ឋសភា។ បានន័យថា ប្រសិនបើតុលាការជាអ្នកស្នើលើកអភ័យឯកសិទ្ធិ ហើយការលើកអភ័យឯកសិទ្ធិតាមរយៈការបោះឆ្នោតដោយសមាជិករដ្ឋសភា នោះការប្រគល់

អភ័យឯកសិទ្ធសភាវិញ លុះត្រាតែមានលិខិតពីតុលាការតាមរយៈក្រសួងយុត្តិធម៌ ហើយត្រូវធ្វើការបោះឆ្នោតផ្តល់អភ័យឯកសិទ្ធិដោយសមាជិកសភាវិញផងដែរ។

សំណួរថា ប្រសិនបើតំណាងរាស្ត្រដែលត្រូវបានលើកអភ័យឯកសិទ្ធិត្រូវបានតុលាការរកឃើញថា គ្មានទោស ក៏ប៉ុន្តែ តុលាការ ឬក្រសួងមិនបានបញ្ជូនលិខិតមករដ្ឋសភាទេនោះ (ព្រោះមិនមានច្បាប់ ឬឯកសារណាឲ្យក្រសួងយុត្តិធម៌បញ្ជូនលិខិតមកវិញ ដូចកាលស្នើ លើកអភ័យឯកសិទ្ធិ នោះទេ) នោះតំណាងរាស្ត្រនោះនឹងមិនបានទទួលអភ័យឯកសិទ្ធិរបស់ខ្លួនវិញនោះទេ។

បញ្ហាក៏អាចចោទដែរថា ប្រសិនបើត្រូវបោះឆ្នោតតាមសម្លេង ពីរភាគបី ដើម្បីបានអភ័យឯកសិទ្ធិមកវិញ ចុះបើសិនជាសមាជិកសភាមិនបោះឆ្នោតឲ្យ នោះថាតើអភ័យឯកសិទ្ធិសភារបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រនោះក៏នៅតែនឹងមិនបានវិញទេឬ? គ្មានច្បាប់ណាដែលកំណត់ថា អភ័យឯកសិទ្ធិរបស់តំណាងរាស្ត្រត្រូវបានប្រគល់វិញ តាមរយៈការបោះឆ្នោតគាំទ្រពីអ្នកតំណាងរាស្ត្រនោះទេ។

ការបកស្រាយ ក៏ដូចជាការអនុវត្តបែបនេះ មិនមានចែងនៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈតំណាងរាស្ត្រ ឬបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភានោះទេ។ ហើយវាហាក់ដូចជាមានភាពចម្រូងចម្រាសទៅនឹងមាត្រា ១៥ និង១៦ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈតំណាងរាស្ត្រដែលធានាដល់ការបានអភ័យឯកសិទ្ធិជាស្វ័យប្រវត្តិនៅពេលគ្មានទោស ឬត្រូវបានលើកលែងទោស។

ភាពមិនរលូននូវការអនុវត្តបែបនេះ ធ្លាប់កើតមានរួចមកហើយនៅក្នុងករណីអ្នកតំណាងរាស្ត្រ **ហូ វ៉ាន់** មណ្ឌលភ្នំពេញ ដែលត្រូវបានលើកអភ័យឯកសិទ្ធិដើម្បីឲ្យតុលាការធ្វើការចោទប្រកាន់ ក៏ប៉ុន្តែត្រូវបានតុលាការលើកលែងការចោទប្រកាន់វិញនៅចុងខែកញ្ញា។ ទោះបីយ៉ាងណា អភ័យឯកសិទ្ធិសភារបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្ររូបនេះត្រូវបានផ្តល់មកឲ្យវិញនៅដើមខែ មីនា គឺរយៈពេលប្រមាណ ៦ ខែបន្ទាប់ពីការលើកលែងការចោទប្រកាន់។

ជាមួយគ្នានេះ បើមើលតាមទិដ្ឋភាពនយោបាយវិញការផ្តល់អភ័យឯកសិទ្ធិវិញតាមរយៈការបោះឆ្នោតសម្លេងភាគច្រើន ពីរភាគបី ក៏អាចជាបញ្ហាផងដែរ នៅពេលដែលបុគ្គលមានអំណាចក្នុងគណបក្សឈ្នះឆ្នោតចង់ធ្វើបាបគូប្រជែងរបស់ខ្លួនតាមរយៈមិនបោះឆ្នោតផ្តល់អភ័យឯកសិទ្ធិសភាឲ្យវិញ។

អនុប្រធានគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី **ហ៊ុន សែន** ធ្លាប់បាននិយាយជាសាធារណៈនៅខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩ ទៅដល់ការលើកអភ័យឯកសិទ្ធិសភារបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រចំនួនពីររូបដោយមិនបញ្ចេញឈ្មោះថា *"ខ្ញុំករុណាព្រួយណាស់ ព្រួយថាដកមួយហ្នឹង ៩១ អ្នក [សម្លេង] [តំណាងរាស្ត្រមណ្ឌល] នៅភ្នំពេញ [និង តំណាងរាស្ត្រ] កំពត៩០ [សម្លេង] ដល់ឲ្យទៅវិញ ឲ្យវាមិនកើត។*

ដូចនេះ ការអនុវត្តបែបនេះតាមរយៈ "**ការលើកតាមណា ផ្តល់តាមហ្នឹង**" គឺកំពុងតែអាចរំលោភទៅលើ ល័ក្ខខ័ណ្ឌបានអភ័យឯកសិទ្ធិដោយស្វ័យប្រវត្តិវិញ ហើយវានឹងក្លាយជាឧបករណ៍នយោបាយមួយ នៅពេលណាដែលមានអំណាចចង់ប្រើប្រាស់វា។

ជាក់ស្តែង ការសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ក្នុងនីតិកាលទី៤ នេះក៏មិនស៊ីសង្វាក់គ្នាដែរដែលថា អភ័យឯកសិទ្ធិលើក តាមណា ត្រូវប្រគល់ឲ្យវិញតាមនោះដែរ។

អ្នកតំណាងរាស្ត្រ **ហូ វ៉ាន់** ត្រូវបានសភាដកអភ័យឯកសិទ្ធិតាមរយៈការបោះឆ្នោត ក៏ប៉ុន្តែនៅពេលប្រគល់អភ័យឯកសិទ្ធិវិញ គឺគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍រដ្ឋសភាជាអ្នកសម្រេចប្រគល់ឲ្យដោយគ្មានការបោះឆ្នោតពីសមាជិករដ្ឋសភា។

គណៈកម្មាធិការខុមហ្វ្រែល យល់ឃើញថា នីតិវិធីនៃការលើកអភ័យឯកសិទ្ធិមានចែងពិស្តារនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈតំណាងរាស្ត្រ ក៏ប៉ុន្តែគឺកង្វះខាតការអនុវត្តឲ្យបានពេញលេញទៅតាមមាត្រា ក៏ដូចជាអត្តន័យនៅក្នុងច្បាប់នេះទាក់ទងនឹងការលើកអភ័យឯកសិទ្ធិតំណាងរាស្ត្រនៅចន្លោះសម័យប្រជុំ ដែលតម្រូវឲ្យការសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍

រដ្ឋសភាទាក់ទងនឹងការលើកអភ័យឯកសិទ្ធិត្រូវតែទទួលបានការអនុម័តពីសមាជិកសភា ពីរភាគបី ហើយស្នើសុំបញ្ឈប់ការអនុវត្តការលើកអភ័យឯកសិទ្ធិសភាត្រឹមតែគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍នៃរដ្ឋសភា។

ជាមួយគ្នានេះដែរ គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍រដ្ឋសភា ក៏គួបញ្ឈប់ការអនុវត្តការប្រគល់អភ័យឯកសិទ្ធិតាមការបកស្រាយដោយខ្លួនឯងថា ការប្រគល់អភ័យឯកសិទ្ធិវិញ គឺធ្វើតាមនីតិវិធីនៃការដក។ តែត្រូវពង្រឹងការអនុវត្តមាត្រា ១៥ និង១៦ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈតំណាងរាស្ត្រដែលធានាដល់ការបានអភ័យឯកសិទ្ធិសភាមកវិញ ដោយស្វ័យប្រវត្តិចំពោះតំណាងរាស្ត្រណាដែលគ្មានទោស ឬព្រះមហាក្សត្រលើកលែងទោស។

តុលាការសើរើបណ្តឹងចាស់ៗប្រឆាំងតំណាងរាស្ត្រជំទាស់

នៅខណៈនីតិកាលទី ៤នេះ ជានីតិកាលមួយដែលអភ័យឯកសិទ្ធិសភាត្រូវបានផុយស្រួយនឹងលើក (ព្យួរ) តាមការស្នើសុំរបស់តុលាការក្នុងបណ្តឹងដែលកើតចេញពីការបញ្ចេញមតិនោះ នាពេលថ្មីៗនេះតុលាការរាជធានីភ្នំពេញ បានសើរើបណ្តឹងចាស់ៗប្រឆាំងនឹងតំណាងរាស្ត្រចំនួនពីររូប ហើយដែលអាចនឹងឈានដល់ការស្នើលើកអភ័យឯកសិទ្ធិជាបន្តទៀត។

តំណាងរាស្ត្រទាំងពីររូបគឺ អ្នកតំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលព្រៃវែង **ជា ប៉ូច** មកពីគណបក្ស សមរង្ស៊ី និងអ្នកតំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលកំពង់ចាម **កឹម សុខា** ប្រធានគណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស។ផ្ទុយពីការអនុវត្តមុនៗ តុលាការបានកោះហៅអ្នកតំណាងរាស្ត្រទាំងពីរនេះមិនបានអនុវត្តនីតិវិធីដែលស្នើឲ្យសភាលើកអភ័យឯកសិទ្ធិជាមុននោះទេ។

អ្នកតំណាងរាស្ត្រ **ជា ប៉ូច** ត្រូវបានតុលាការកោះហៅឲ្យមកចូលរួមសវនាការនៅថ្ងៃទី២៩ខែកញ្ញា នៅតុលាការក្រុងភ្នំពេញ តាមការចោទប្រកាន់ពីបទបរិហារកេរ្តិ៍ព្រះអង្គម្ចាស់ នរោត្តម រណឫទ្ធិ កាលពីឆ្នាំ២០០៤ ទាក់ទិននឹងបញ្ចេញមតិ របស់លោកថា ព្រះអង្គម្ចាស់នរោត្តមរណឫទ្ធិ ដែលពេលនោះជាប្រធានគណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិចបានទទួលយន្តហោះពីរគ្រឿងពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាដើម្បីបង្កើតរដ្ឋាភិបាលចម្រុះជាមួយគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ។

នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៥ រដ្ឋសភាក៏បានប្រជុំលើកអភ័យឯកសិទ្ធិសភារបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ **ជា ប៉ូច** ផងដែរដើម្បីបើកផ្លូវឲ្យតុលាការចោទប្រកាន់។

ក៏ប៉ុន្តែនៅដើមឆ្នាំ ២០០៦ ក៏មានការសម្របសម្រួលផ្នែកនយោបាយ ហើយម្ចាស់បណ្តឹងក៏ដកពាក្យបណ្តឹងវិញដោយតុលាការមិនបានបើកសវនាការទេ ហើយអ្នកតំណាងរាស្ត្រ **ជា ប៉ូច** ក៏ត្រូវបានរដ្ឋសភាផ្តល់អភ័យឯកសិទ្ធិសភាមកវិញដែរនៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៦នោះតាមរយៈការបោះឆ្នោត ហើយក៏បានបន្តឈរឈ្មោះជាតំណាងរាស្ត្របន្តទៀតនៅឆ្នាំ ២០០៨។

ការសង្កេតឃើញថា នៅក្នុងការផ្តល់អភ័យឯកសិទ្ធិសភាដល់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ជា ប៉ូច ក្នុងឆ្នាំ ២០០៦នោះ មិនមានព័ត៌មានស្តីពីប្រតិកម្មរបស់តុលាការរាជធានីភ្នំពេញជុំវិញការផ្តល់អភ័យឯកសិទ្ធិវិញនោះទេ។

ក៏ប៉ុន្តែ នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១០ នេះ អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ជា ប៉ូច ក៏ត្រូវបានតុលាការបន្តចោទប្រកាន់ ហើយកោះហៅចូលតុលាការដើម្បីធ្វើសវនាការ។

អ្នកវិភាគខ្លះយល់ថា ការកោះហៅអ្នកតំណាងរាស្ត្រ **ជា ប៉ូច** ក៏ហាក់បង្ហាញពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៃមាត្រា ៨០ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញដែលកំណត់ថា អ្នកតំណាងរាស្ត្រដែលមានអភ័យឯកសិទ្ធិមិនត្រូវបានទទួលការចោទប្រកាន់។

ដូចនេះ ការចោទប្រកាន់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ **ជា ប៉ូច** គួរតែត្រូវរលត់ទៅវិញនៅពេល រដ្ឋសភាផ្តល់អភ័យឯកសិទ្ធិសភាដល់អ្នកតំណាងរាស្ត្ររូបនេះវិញតាំងពីឆ្នាំ ២០០៦។

មាត្រា ១៤ ចំនុចទី ៧ នៃ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពី សិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយបានកំណត់ថា គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវយកមកចោទប្រកាន់ ឬយកមកផ្តន្ទាទោសសារជាថ្មីឡើយ ចំពោះបទល្មើសដែលបានផ្តន្ទាទោសជាស្ថាពរ ឬបានលើកលែងទោសស្របតាមច្បាប់ និងនីតិវិធិព្រហ្មទណ្ឌរបស់រដ្ឋនីមួយៗរួចហើយ។

ចំណែកអ្នកតំណាងរាស្ត្រ **កឹម សុខា** នៅចុងខែ សីហា ត្រូវបានតុលាការកោះឲ្យចូលខ្លួនឆ្លើយបំភ្លឺ ដើម្បីសាកសួរក្នុងបណ្ដឹងតាំងពីឆ្នាំ ២០០៦ ជុំវិញការរំលោភលើសេចក្ដីទុកចិត្ត និងការប្រើប្រាស់ឯកសារក្លែងក្លាយនៅពេលដែលអ្នកតំណាងរាស្ត្ររូបនេះនៅជាប្រធានមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា។

ការសើរើការចោទប្រកាន់អ្នកតំណាងរាស្ត្រឡើងវិញនេះ បានបង្កជាចម្ងល់ថា តើការសើរើបណ្ដឹងនេះមាននិន្នាការនយោបាយដែរឬទេ ជាពិសេសការសើរើ និងកោះហៅអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ជា ប៉ូច នៅខណៈដែលប្រធានគណបក្សនេះកំពុងតែមានជម្លោះជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាល?

មានការលើកឡើងថា ការសើរើនេះ ជាការអនុវត្តរបស់តុលាការដើម្បីបញ្ចប់សំណុំរឿងដែលមិនទាន់ចប់តាមរយៈការធ្វើសវនាការ។

<u>អ្នកតំណាងរាស្ត្រស្ត្រីចង់បង្កើតក្រុមតំណាងរាស្ត្រស្ត្រី</u>

នៅក្នុងខែកញ្ញាមានការជួបជុំគ្នារវាងស្ត្រីជាថ្នាក់ដឹកនាំក្នុងប្រទេស និងក្រៅប្រទេសមួយចំនួននៅក្នុងសិក្ខាសាលាស្ដីពីគោលការណ៍សហស្សវត្សរ៍ស្ដីពីការសម្រេចឱ្យបានគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ទី៣នៅឆ្នាំ ២០១៥ ដើម្បីសំរេចឱ្យមានស្ត្រីចូលរួមនៅក្នុងវិស័យនយោបាយឱ្យបានច្រើន ដោយក្នុងនោះមានការជំរុញឱ្យមានការបង្កើតក្រុមតំណាងរាស្ត្រស្ត្រីផងដែរដែលទទួលស្គាល់ដោយរដ្ឋសភាខ្លួនឯងផ្ទាល់ដើម្បីលើកកម្ពស់ការងារ និងការពារផលប្រយោជន៍ស្ត្រី។

អ្នកតំណាងរាស្ត្រស្ត្រីមកពីគណបក្សកាន់អំណាច និងគណបក្សជំទាស់ហាក់បង្ហាញការគាំទ្រចំពោះការបង្កើតក្រុមតំណាងរាស្ត្រស្ត្រី ក្នុងគោលបំណងការពារផលប្រយោជន៍ស្ត្រី ក៏ប៉ុន្តែការសង្កេតឃើញថា និន្នាការនយោបាយហាក់ធ្វើឲ្យតំណាងរាស្ត្រក្នុងគណបក្សទាំងពីរនេះពិបាកធ្វើការជាមួយគ្នា។

អ្នកតំណាងរាស្ត្រស្ត្រីគណបក្សកាន់អំណាចលើកឡើងថា តំណាងរាស្ត្រស្ត្រីគណបក្សប្រឆាំងមិនសហការធ្វើការជាមួយខ្លួន ខណៈដែលតំណាងរាស្ត្រស្ត្រីគណបក្សប្រឆាំងថា មានការរើសអើងចំពោះខ្លួននៅពេលចុះអនុវត្តការងាររួមគ្នា។

អ្នកតំណាងរាស្ត្រ **ឡោក ខេង** មណ្ឌលភ្នំពេញមកពីគណបក្សកាន់អំណាចប្រជាជនកម្ពុជាបានលើកឡើងក្នុងឱកាសសិក្ខាសាលាខាងលើថា *"សភានាងខ្ញុំ បច្ចុប្បន្នមានការលំបាកណាស់ ចំពោះការចូលរួមរបស់ស្ត្រី ដោយយើងស្ថិតនៅក្នុងគណបក្សកាន់អំណាច ជាស្ត្រីមានមតិភាគច្រើន ក្នុងសភា ធ្វើអីមួយៗចង់ឱ្យគេចូលរួមទាំងអស់គ្នា តែគំរឃើញគេចូលរួមណាស់ពីគណបក្សដែលមានសំលេងភាគតិចនៅក្នុងសភា ព្រោះខ្ញុំមានបញ្ហាថាអញ្ជើញគេមក អត់ដែរគេចូលរួមផង។"*

ទោះបីយ៉ាងណា អ្នកតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសមរង្ស៊ីមណ្ឌលសៀមរាប **កែ សុវណ្ណរ័តន៍** បានលើកឡើងពីការមិនឲ្យតម្លៃដល់តំណាងរាស្ត្រស្ត្រីមកពីគណបក្សសម្លេងភាគតិចថា *"គ្មានតម្លាភាព។ ខ្ញុំធ្លាប់បានចូលរួមជាមួយក្រុមស្ត្រីគណៈកម្មការតាមខេត្តមួយចំនួនទៅចែកអំណោយ។ ធ្វើសន្ទរកថា ឱ្យប្រធានក្រុមមានសិទ្ធិនិយាយ។ ប្រធានមកពីគណបក្សកាន់អំណាចទៀត ហើយយើងទៅបានអង្គុយល្អមើល ការចាត់ចែងមិនស្មើភាព។"*

អ្នកតំណាងរាស្ត្ររូបនេះមិនមានជំនឿចិត្តថា ក្រុមតំណាងរាស្ត្រស្ត្រី បើទោះបីជាត្រូវបានបង្កើតនឹងមិនជោគជ័យក្នុងការធ្វើការសហការដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍ស្ត្រីបាននោះដែរ ដោយបង្ហាញថា *"កន្លងមកស្ត្រីគ្នាឯង ធ្លាប់លើកដៃជកអភ័យឯកសិទ្ធិគ្នាឯង។ ម្យ៉ាងទៀតស្ត្រីនៅក្នុងគណបក្សកាន់អំណាចមិនហ៊ានចេញមុខអន្តរាគមន៍ជួយស្ត្រីគ្នាឯងដូចករណីលោកជំទាវ មូរ សុខហួរផង។"*

ក្រុមតំណាងរាស្ត្រស្ត្រីបង្កើតឡើងដើម្បីជំរុញឱ្យស្ត្រីមានអំណាច និងលើកទឹកចិត្តដើម្បីចូលរួមក្នុងការសំរេចចិត្តថ្នាក់ជាតិ តំបន់ និងជំរុញឱ្យស្ត្រកាន់តែមានភាពក្លាហានក្នុងការសំដែងមតិរបស់ខ្លួន ដោយមិនមានការគាបសង្កត់ ហើយរដ្ឋសភាគួរមានចំណែកថវិកា និងយន្តការដើម្បីសំរួលក្នុងការធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីបំផុសឱ្យស្ត្រីធ្វើសកម្មភាពធំៗថ្នាក់ជាតិ។

គណបក្សរំលាយ អាសនៈតំណាងរាស្ត្របាត់បង់

ភាពជាតំណាងប្រជាពលរដ្ឋរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ កាន់តែខ្សោយថែមទៀត បន្ទាប់ ពីក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញដែលជាស្ថាប័នបកស្រាយច្បាប់កំពូល បានបកស្រាយសំណួររបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រទាក់ទងនឹងភាពតំណាងនេះថា សមាជិកភាពសភានឹងត្រូវបាត់បង់ បើសិនជាគណបក្សនយោបាយដែលអ្នកតំណាងរាស្ត្រជាសមាជិកនោះត្រូវបានរំលាយ។

ការបកស្រាយនេះ ជាការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួររបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ សៅ រ៉ានី មកពីគណបក្សជាតិនិយម [អតីតគណបក្សនរោត្តម រណឫទ្ធិ] ដែលចង់ច្របាច់បញ្ចូលគ្នាជាមួយគណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិច ទៅក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញបកស្រាយមាត្រា ៣៦ នៃច្បាប់ស្តីពីគណបក្សនយោបាយ នៅពេលគណបក្សនយោបាយរួមបញ្ចូលគ្នា តើសមាជិកសភានឹងបាត់បង់អាសនៈដែរឬទេ?

ម្យ៉ាងទៀត ច្បាប់បោះឆ្នោតក៏បានចងសមាជិកភាពអ្នកតំណាងរាស្ត្រទៅនឹងគណបក្សនយោបាយដែលបានន័យថាតំណាងរាស្ត្រណាដែលបាត់សមាជិកភាពពីគណបក្សនយោបាយនោះសមាជិកសភាក៏ត្រូវបាត់បង់ផងដែរ។

ការបកស្រាយរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ក៏មិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងក្នុងក្របខណ្ឌធម្មនុញ្ញភាព និងគោលការណ៍សំខាន់ភាពជាតំណាងរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ព្រោះថារដ្ឋធម្មនុញ្ញមិនបាននិយាយថាតំណាងរាស្តរគឺស្មើតំណាងគណបក្សនោះទេ។

ការបកស្រាយរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញទៅលើមាត្រា ៣៦ នេះ ដែលតម្រូវឲ្យអសនៈរបស់គណបក្សនយោបាយជាប់ឆ្នោតត្រូវរលាយនៅពេល ១) គណបក្សនយោបាយណាដែលបញ្ចូលខ្លួនជាមួយគណបក្សផ្សេងទៀត តំណាងរាស្ត្រគណបក្សដែលទៅចូលរួមជាមួយគេនឹងត្រូវបាត់បង់អសនៈដែលបានមកពីការជាប់ឆ្នោតទាំងអស់ ឬ២) ប្រសិនបើគណបក្សបញ្ចូលគ្នាហើយ បង្កើតជាគណបក្សថ្មី នោះគណបក្សដើមបានប្រកាសរំលាយ នោះអ្នកតំណាងរាស្ត្ររបស់ខ្លួនត្រូវបាត់បង់អសនៈដែលបានមកពីការបោះឆ្នោតទាំងអស់។

ការបកស្រាយនេះ ត្រូវបានអ្នកវិភាគខ្លះយល់ថាហាក់ចង់ព្រមានដល់គណបក្សជំទាស់ទាំងឡាយដែលមានបំណងរួមបញ្ចូលគ្នាបង្កើតគណបក្សផ្សេង ដើម្បីប្រកួតប្រជែងការបោះឆ្នោតពីគណបក្សកាន់អំណាច ឬគណបក្សនោះត្រូវបានរំលាយដោយសាលក្រម ឬសាលដីការបស់តុលាការអាចនឹងឈានដល់ការបាត់បង់អាសនៈនៅរដ្ឋសភា ព្រឹទ្ធសភា និងក្រុមប្រឹក្សាថ្នាក់ក្រោមជាតិ ហើយក៏បានបង្ហាញឲ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់នូវចេតនាប្រហែស ឬចន្លោះសម្រាប់បកស្រាយ ពីភាពមិនប្រក្រតីនៃបញ្ញត្តិទាំងឡាយដែលបានតាក់តែង និងអនុម័តឡើងដើម្បីដាក់គំនាប រឹតបន្តឹងភាពជាតំណាង។

ខុមប្រែ្វលយល់ឃើញថា ដើម្បីធានាដល់គោលការណ៍របស់រដ្ឋធមនុញ្ញ ជាពិសេសគោរពដល់មាត្រា៧៧ ដែលកំណត់ថា អ្នកតំណាងរាស្ត្រជាតំណាងប្រជាពលរដ្ឋទូទាំងប្រទេស សមាជិកសភាគួរធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់បោះឆ្នោតដោយមិនត្រូវចងសមាជិកសភាពអ្នកតំណាងរាស្ត្រទៅនឹងគណបក្ស នយោបាយ និងធ្វើវិសោធនកម្មមាត្រា៣៦ នៃច្បាប់ស្តីពីគណបក្សនយោបាយ ដោយបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់ថា គណបក្សដែលរំលាយ ឬបញ្ចូលជាមួយគណបក្សដទៃទៀត នឹងមិនត្រូវបាត់បង់អសនៈរបស់ខ្លួននោះទេ រហូតដល់ចប់អាណត្តិរបស់ខ្លួន។